

มูลนิธิโครงการหลวง
รายงานวิจัย งบประมาณปี พ.ศ. 2546

เรื่อง
การเลี้ยงห่านในสวนไม้ผล
(Geese Raising under Fruit Tree Orchard)

รหัสโครงการ 3045 3352

โดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชค มิเกล็ด, รองศาสตราจารย์ อีระ วิสิทธิ์พานิช,
นายวิชิต สนลอย, และนายวิรัตน์ ปราบทุกข์

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

มูลนิธิโครงการหลวง
รายงานวิจัย งบประมาณปี พ.ศ. 2546

เรื่อง
การเลี้ยงห่านในสวนไม้ผล
(Geese Raising under Fruit Tree Orchard)

รหัสโครงการ 3045 3352

โดย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชค มิเกล็ด, รองศาสตราจารย์ อีระ วิสิทธิ์พานิช,
นายวิฑิต สนลอย, และนายวิรัตน์ ปราบทุกข์

ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
และศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

รายงานการวิจัย

เรื่อง : การเลี้ยงห่านในสวนผลไม้

: (Geese Raising under Fruit Tree Orchard)

คณะผู้วิจัย

1. หัวหน้าโครงการ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์โชค มิเกล็ด
ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 053-221667, 053-944069-73
โทรสาร 053-357601
2. ผู้ร่วมโครงการ : 1. รองศาสตราจารย์ธีระ วิสิทธิ์พานิช
ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 50200
โทรศัพท์ 053-221667, 053-944069-73
โทรสาร 053-357601
2. นายวิจิต สนั่นอย
ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์
อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. นายวิรัตน์ ปราบทุกซ์
นักวิชาการไม้ผล มูลนิธิโครงการหลวง

ปีที่ได้รับงบประมาณ : งบประมาณ พ.ศ. 2546 งบประมาณฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง
จำนวนงบประมาณ 94,000 บาท (เก้าหมื่นสี่พันบาทถ้วน)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	1
Abstract	2
คำนำ	3
สัต์ว์ทดลองและแผนการทดลอง	4
ผลการทดลองและวิจารณ์	4
สรุปผลการวิจัย	8
กิตติกรรมประกาศ	8
เอกสารอ้างอิง	8
ภาคผนวก	9

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
ภาควิชาการทดลอง

บทคัดย่อ

การศึกษาด้านการเลี้ยงห่านในสวนไม้ผลเพื่อมุ่งเน้นให้ห่านเป็นตัวช่วยในการกำจัดวัชพืช และ ผลพลอยได้คือ ตัวห่านเป็นแหล่งอาหารโปรตีนด้านเนื้อและไข่สำหรับบริโภค โดยดำเนินการทดลองที่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ การวางแผนทดลองใช้ห่านอายุ 4 สัปดาห์ จำนวน 30 ตัวปล่อยเลี้ยงในแปลงไม้ผล 3 แปลง ขนาดแปลงละ 1 ไร่ แปลงละ 10 ตัว

ผลจากการศึกษาพบว่าน้ำหนักห่านเมื่อเริ่มปล่อยในแปลงไม้ผล แปลงที่ 1 2 และ 3 มีน้ำหนัก เริ่มต้นเฉลี่ย 79.0 ± 2.1 , 79.5 ± 1.6 และ 79.0 ± 2.1 กรัม/ตัว ตามลำดับ น้ำหนักสุดท้ายเมื่อสิ้นสุด การทดลองระยะเวลา 330 วัน (กุมภาพันธ์ - ธันวาคม) เฉลี่ย $3,670.0 \pm 459.6$, $3,570.0 \pm 323.4$ และ $3,820.0 \pm 265.8$ กรัม/ตัว ตามลำดับ น้ำหนักเพิ่มต่อตัวเฉลี่ย 3,591.0, 3,490.0 และ 3,741.0 กรัม/ตัว ตามลำดับ โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ย 10.88, 10.58 และ 11.33 กรัม/ตัว/วัน ตามลำดับ

ปริมาณหญ้าหรือวัชพืชที่ขึ้นในแปลงไม้ผลที่สุ่มตัดก่อนปล่อยห่านลงแปลงในช่วงระยะเวลา ต่างๆ คิดเป็นน้ำหนักสดเฉลี่ยแต่ละแปลงดังนี้ เดือนมีนาคม 528.0, 528.0 และ 277.3 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ เดือนพฤษภาคม 474.7, 512.0 และ 336.0 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ เดือนกรกฎาคม 960.0, 1,024.0 และ 784.0 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ เดือนกันยายน 1,013.3, 1,173.3 และ 944.0 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ เดือนพฤศจิกายน 1,258.7, 1,178.7 และ 1,018.7 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ และในเดือน ธันวาคม 1,178.7, 1,098.7 และ 992.0 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ

มูลค่าและผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงห่านในสวนไม้ผลเมื่อคิดจากจำนวนห่านที่เลี้ยง 10 ตัว และการลดภาระการตัดหญ้าหรือวัชพืชจำนวน 3 ครั้ง/ปี ในแต่ละแปลงเฉลี่ย 2,712.0, 2,652.0 และ 2,802.0 บาท/ไร่/ปี ตามลำดับ

คำสำคัญ : ห่าน สวนไม้ผล วัชพืช

Abstract

The study of geese raising under fruit tree orchard aims at using geese to eradicate the grass or weeds and get indirect benefit from geese as meat or egg production. The experiment was carried out at Wat Chan Development Centre, Mae Cham District, Chiang Mai Province. The 10 four weeks old goslings were put in the three 1 rai fruit orchard plots and measured the weight gain every month.

The results reveal that the average weight of gosling from each plot at the beginning was 79.0 ± 2.1 , 79.5 ± 1.6 and 79.0 ± 2.1 g/animal, respectively. The final (February – December) average weight of goose at 330 days experimental period was $3,820.0 \pm 459.6$, $3,570.0 \pm 323.4$ and $3,820.0 \pm 265.8$ g/animal, respectively. The weight gain of goose was 3,591.0, 3,490.0 and 3,741.0 g/animal, respectively. Average daily gain of goose was 10.88, 10.58 and 11.33 g/animal, respectively.

The amount of grass or weeds in between fruit tree, cutting before geese grazing in each plot was as follows; in March – 528.0, 528.0 and 277.3 kg/rai, respectively; in May – 474.7, 512.0 and 336.0 kg/rai, respectively; in July – 690.0, 1,024.0 and 784.0 kg/rai, respectively; in September – 1,013.3, 1,173.3 and 944.0 kg/rai, respectively; in November – 1,258.7, 1,178.7 and 1,018.7 kg/rai, respectively and in December – 1,178.7, 1,098.7 and 992.0 kg/rai, respectively.

The indirect benefit from raising 10 geese in 1 rai fruit tree orchard plot and 3 weeding times/year was 2,712.0, 2,652.0 and 2,802.0 Baht, respectively.

Keyword: Geese, fruit tree orchard, weeds.

1. คำนำ:

มูลนิธิโครงการหลวงได้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกไม้ผลเมืองหนาวแก่เกษตรกรชาวเขามาเป็นระยะเวลาหนึ่ง โดยมีพื้นที่ส่งเสริมการปลูกไม้ผลอยู่ประมาณ 11,370 ไร่ มีชนิดไม้ผลหลักๆที่ปลูกอยู่ 23 ชนิดด้วยกัน มูลค่าของผลผลิตที่เกษตรกรขายได้รวมประมาณ 12 ล้านบาท (รายงานฝ่ายพัฒนา มูลนิธิโครงการหลวง ปี 2549) การปลูกไม้ผลโดยทั่วไปนั้นจะใช้พื้นที่ค่อนข้างกว้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดของไม้ผลแต่ละชนิด หลังจากปลูกไปได้ระยะหนึ่งจะมีพวงห้อยหรือวัชพืชขึ้นปกคลุมรอบๆบริเวณต้นไม้ผลที่ปลูกไว้ ทำให้เกษตรกรต้องใช้แรงงานในการตัดหรือถางทำลายวัชพืชรื้อถอนอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะในช่วงฤดูฝน

โดยเป็นที่ทราบกันดีว่าสัตว์ปีกจำพวกห่านมีความสามารถในการกินอาหารพวงห้อย ผัก และวัชพืชต่างๆได้ดี มีคำแนะนำในต่างประเทศให้เกษตรกรเลี้ยงห่านไว้ในสวนไม้ผลสำหรับกำจัดวัชพืช โดยมีการเสริมอาหารให้กินเพียงเล็กน้อยห่านก็สามารถเจริญเติบโตอยู่ได้ นับว่าเป็นประโยชน์สำหรับเกษตรกรในลักษณะการเลี้ยงห่านในสวนไม้ผลแบบผสมผสาน ในด้านช่วยลดแรงงานในการกำจัดวัชพืชลงไป และเกษตรกรยังได้ผลผลิตจากห่านในแง่ของเนื้อ ไข่ และขน ยิ่งในสภาวะปัจจุบัน พบว่าเกษตรกรบนพื้นราบไม่ค่อยนิยมเลี้ยงห่านกันมากนัก ทำให้ห่านในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นไปอีก จึงเป็นการดีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยงห่านเพื่อขายเป็นรายได้อีกทางหนึ่งด้วย

ปฐม (2530) ได้กล่าวถึงการเลี้ยงห่านขุนโดยใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ จะได้น้ำหนักเฉลี่ยตัวละ 4.02 กิโลกรัม นอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะว่าในการเลี้ยงห่านสำหรับกำจัดวัชพืชควรจะใช้ลูกห่านที่มีอายุประมาณ 5 - 6 สัปดาห์เป็นต้นไป บริเวณที่เลี้ยงห่านควรมีรั้วกันสูงประมาณ 50 เซนติเมตร เพื่อป้องกันห่านไม่ให้ออกนอกบริเวณพื้นที่ที่ต้องการให้ห่านกำจัดวัชพืช และป้องกันศัตรูจากภายนอก เช่น สุนัข เข้าไปทำอันตรายห่าน

อภิชัย (2537) แนะนำว่าห่านที่ควรเลี้ยงในบ้านเราน่าจะเป็นห่านพันธุ์จีน (Chinese breed) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ พันธุ์สีเทา (Brown Chinese) และพันธุ์สีขาว (White Chinese) โดยที่สามารถจะหาซื้อตัวห่านมาเลี้ยงได้ง่าย และถึงแม้ว่าห่านพันธุ์จีนจะตัวเล็ก แต่จะให้ไข่อ่อนข้างดีกว่าห่านพันธุ์อื่นๆ

ในประเทศออสเตรเลียมีข้อเสนอแนะว่าในการเลี้ยงห่านในทุ่งหญ้า สามารถปล่อยห่านได้ 50 - 100 ตัว ต่อ เฮกตาร์ (8 - 16 ตัว ต่อ ไร่) (NSW Agriculture, 2001) และจากรายงานของ FAO (มปป) ระบุว่าถ้าเลี้ยงห่านในทุ่งหญ้าที่มีคุณภาพดีในประเทศอังกฤษสามารถเลี้ยงห่านได้ถึง 150 ตัว ต่อ เฮกตาร์ (ประมาณ 24 ตัว ต่อ ไร่)

ในการศึกษาคั้งนี้มุ่งเน้นที่จะทดสอบว่าสามารถเลี้ยงห่านในแปลงไม้ผลเพื่อช่วยกำจัดวัชพืช ทำให้ลดการใช้แรงงานตัดวัชพืชในแปลงไม้ผลลง และยังมีผลตอบแทนจากการขายผลผลิตที่ได้จาก ห่านอีกทางหนึ่งด้วย

2. สัตว์ทดลองและแผนการทดลอง

สัตว์ทดลอง ใช้ห่านอายุประมาณ 4 สัปดาห์ 30 ตัว ปล่อยในแปลงไม้ผล 3 แปลง ขนาดแปลง ละ 1 ไร่ แปลงละ 10 ตัว โดยแบ่งแปลงไม้ผลเป็นแปลงย่อย 3 แปลง เพื่อให้มีการหมุนเวียนในการ ปล่อยห่านสลับกันไปตลอดการทดลอง โดยในแปลงทดลองให้มีเพิงพักสำหรับหลบฝนและแดดชนิดยก เคลื่อนที่ได้

การบันทึกข้อมูล ทำการสุ่มตัดหญ้าวัชพืชที่ขึ้นในแต่ละแปลงย่อยก่อนการปล่อยห่านเข้า แปลงทดลองทุกครั้ง ทำการชั่งน้ำหนักห่านทุกตัวทุกๆ 10 วันตลอดการทดลองเพื่อหาอัตราการ เจริญเติบโตของห่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเปรียบเทียบกัน ระหว่างแปลงไม้ผลทั้ง 3 แปลง

นำข้อมูลน้ำหนักห่านในช่วงสุดท้ายมาทำการประเมินผลตอบแทนจากการเลี้ยงห่านในแปลง ไม้ผล โดยไม่ต้องมีการกำจัดวัชพืช

3. ผลการทดลอง และวิจารณ์ผล

ผลการทดลองตั้งแต่ปล่อยลูกห่านอายุประมาณ 1 เดือนลงในแปลงไม้ผล (บัวย) จำนวน 3 แปลงๆละ 1 ไร่ตลอดระยะเวลา 330 วัน(เดือนกุมภาพันธ์ – ธันวาคม) แสดงไว้ในตารางที่ 1

น้ำหนักเริ่มต้นของห่านทดลองเฉลี่ยในแปลงที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 79.0 ± 2.1 , 79.5 ± 1.6 และ 79.0 ± 2.1 กรัม/ตัว ตามลำดับ น้ำหนักสุดท้ายของห่านทดลองเฉลี่ยเท่ากับ $3,670.0 \pm 459.6$, $3,570.0 \pm 323.4$ และ $3,820.0 \pm 265.8$ กรัม/ตัว ตามลำดับ (เฉลี่ย 3,686.7 กรัม) น้ำหนักเพิ่มเฉลี่ย ของห่านในแต่ละแปลงเท่ากับ 3,591.0, 3,490.0 และ 3,741.0 กรัม/ตัว ตามลำดับ โดยมีอัตราการ เจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวันของห่านที่เลี้ยงในแต่ละแปลงเท่ากับ 10.88, 10.58 และ 11.33 กรัม/ตัว ตามลำดับ(เฉลี่ย 10.93 กรัม/ตัว)

การติดตามน้ำหนักห่านทดลองระยะแรกที่เลี้ยงอยู่ในแปลงไม้ผล โดยทำการชั่งน้ำหนักทุกๆ 10 วัน ดังข้อมูลสรุปน้ำหนักห่านในแต่ละเดือนที่แสดงไว้ในตารางที่ 2 ผลปรากฏว่า น้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยใน เดือนแรกสูงถึง $1,351 \pm 176.2$, $1,345.5 \pm 184.1$ และ $1,361 \pm 151.0$ กรัม/ตัว ตามลำดับ เนื่องจากมี การเสริมอาหารชั้นในปริมาณที่มากเพราะเป็นช่วงฤดูร้อนหญ้าวัชพืชมีปริมาณไม่เพียงพอที่จะให้ห่าน

กิน และเป็นช่วงเริ่มปล่อยห่านลงในแปลงจึงมีความจำเป็นต้องให้ห่านกินอาหารชั้นเป็นหลัก ทำให้การเจริญเติบโตดีมาก ถ้าดูจากอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยช่วงเดือนแรกจะเท่ากับ 45 กรัม/วัน ซึ่งจะใกล้เคียงกับรายงานของ วิทยาและคณะ (2531) ที่ใช้หญ้าขนสดเลี้ยงห่าน และเสริมด้วยอาหารชั้น ในช่วง 3 – 8 สัปดาห์แรกแต่จะต่ำกว่ารายงานของวิทยาและคณะ (2534) ที่ทดลองให้ห่านกินอาหารที่ระดับพลังงานต่างกัน หลังจากนั้นจะเห็นว่าเมื่อห่านเริ่มกินเฉพาะหญ้าวัชพืช จะมีการเพิ่มน้ำหนักในแต่ละเดือนไม่มาก โดยเฉลี่ยประมาณตั้งแต่ 100 – 600 กรัม (10 – 20 กรัม/วัน) ซึ่งจะใกล้เคียงกับรายงานของโอสถและคณะ (2528) ที่ทดลองเลี้ยงห่านด้วยผักตบชวาแห้งผสมในอาหารระดับต่างๆในช่วงอายุ 8 – 14 สัปดาห์ เมื่อถึงช่วงเดือนที่ 7 ไปแล้ว ห่านแทบจะไม่มี的增加น้ำหนักอีกเลย อาจจะเป็นเพราะเริ่มโตเต็มที่แล้ว

ในตารางที่ 3 ได้แสดงถึงปริมาณหญ้าวัชพืชที่ขึ้นอยู่ในแปลงไม้ผล ซึ่งจะพบว่าในช่วงเดือนมีนาคมจะมีปริมาณอยู่เพียง 528.0, 528.0 และ 277.3 ก.ก./ไร่ ในแปลงที่ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ เมื่อเข้าฤดูฝนจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นจนถึงเดือนพฤศจิกายนในแต่ละแปลงจะมีปริมาณหญ้าวัชพืชสูงสุดอยู่ที่ 1,258.7, 1,178.7 และ 1,018.7 ก.ก./ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบน้ำหนักของห่านที่ปล่อยในแปลงไม้ผล (แปลงบ๊วย) เป็นระยะเวลา 330 วัน (เดือนกุมภาพันธ์ – ธันวาคม)

รายการ	แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3	SE
น้ำหนักเริ่มต้น, กรัม	79 ± 2.1	79.5 ± 1.6	79 ± 2.1	0.6
น้ำหนักสุดท้าย, กรัม	3670.0 ± 459.6	3570.0 ± 323.4	3820.0 ± 265.8	113.5
น้ำหนักเพิ่มเฉลี่ย, กรัม	3591.0	3490.0	3741.0	113.62
อัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยต่อวัน, กรัม/ตัว	10.88	10.58	11.33	0.35

ตารางที่ 2 การเจริญเติบโตของหน่อดั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการทดลองระยะเวลา 330 วัน
(เดือนกุมภาพันธ์ – ธันวาคม) ในแปลงไม้ผล (แปลงบ๊วย)

รายการ	แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3	SE
น้ำหนักในเดือนที่ 1	1430±175.1	1425±184.5	1440±160	53.96
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 1	1351±176.2	1345.5±184.1	1361±151.0	54.08
น้ำหนักในเดือนที่ 2	1830±294.6	1960±295.2	2100±501	119.02
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 2	400±293.5	535±266.7	660±431.3	106.97
น้ำหนักในเดือนที่ 3	2160±389.3	2180±308.4	2250±255	101.93
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 3	330±294.6	220±113.5	150±400.7	93.14
น้ำหนักในเดือนที่ 4	2390±493.2	2380±282.1	2460±263.3	114.33
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 4	230±116.0	200±94.3	210±119.7	34.96
น้ำหนักในเดือนที่ 5	2656±601.3	2500±282.8	2790±264.4	130.57
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 5	266±139.9	120±301.1	330±286.9	80.12
น้ำหนักในเดือนที่ 6	3040±832.9	2920±391	3050±287.7	176.02
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 6	384±368.6	420±418.5	260±343.8	119.61
น้ำหนักในเดือนที่ 7	3500±531.3	3170±302	3150±291.6	123.62
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 7	460±641.5	250±212.1	100±447.2	147.94
น้ำหนักในเดือนที่ 8	3610±401.3	3380±391	3230±245.2	111.65
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 8	110±490.9	210±334.8	80±345.8	125.52
น้ำหนักในเดือนที่ 9	3600±437.2	3450±330.8	3480±204.4	106.82
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 9	-10±191.2 ก	70±221.4 กข	250±158.1 ข	60.71**
น้ำหนักในเดือนที่ 10	3640±457.5	3640±400.6	3760±236.6	119.13
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 10	40±150.6 ก	190±276.7 กข	280±103.3 ข	60.52*
น้ำหนักในเดือนที่ 11	3670±459.6	3570±323.4	3820±265.8	113.5
น้ำหนักที่เพิ่มขึ้นในเดือนที่ 11	30±82.3	-70±235.9	60±69.9	47.38

ตารางที่ 3 ปริมาณหญ้าแห้งฟีดที่ขึ้นในแปลงไม้ผล (กิโลกรัม/ไร่)

เดือน	แปลง	คอกที่ 1	คอกที่ 2	คอกที่ 3	SE
มีนาคม	1	528.00	528.00	277.33	
พฤษภาคม	2	474.67	512.00	336.00	
กรกฎาคม	3	960.00	1024.00	784.00	
กันยายน	1	1013.33	1173.33	944.00	
พฤศจิกายน	2	1258.67	1178.67	1018.67	
ธันวาคม	3	1178.67	1098.67	992.00	

เมื่อทำการวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงห่านในแปลงไม้ผล ดังข้อมูลที่แสดงไว้ในตารางที่ 4 จะพบว่าจากการที่เราคิดรายได้จากการขายห่านรวมกับค่าชดเชยการตัดหญ้า 3 ครั้งต่อปี และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงที่ควรจะต้องจ่าย โดยหักค่าซื้อลูกห่านออก จะมีผลตอบแทนสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 1,928.00 บาท/ไร่ (1,972.00, 1,912.00 และ 2,062.00 บาท/ไร่ ตามลำดับ)

ตารางที่ 4 ผลตอบแทนจากการเลี้ยงห่านในแปลงไม้ผล (แปลงบัว) ในระยะเวลา 330 วัน (เดือนกุมภาพันธ์ – เดือนธันวาคม)

	แปลงที่ 1	แปลงที่ 2	แปลงที่ 3
รายได้จากการขายห่าน	2,202.00	2,142.00	2,292.00
จำนวน 10 ตัว ก.ก.ละ 60.00 บาท			
ค่าชดเชยการตัดหญ้า	450.00	450.00	450.00
3 ครั้ง/ปี ครั้งละ 150.00 บาท			
ค่าน้ำมัน 4 ลิตร	120.00	120.00	120.00
ลิตรละ 30 บาท			
ผลตอบแทนรวม	2,772.00	2,712.00	2,862.00
หักค่าลูกห่านจำนวน 10 ตัว	800.00	800.00	800.00
ตัวละ 80.00 บาท			
ผลตอบแทนสุทธิ	1,972.00	1,912.00	2,062.00

4. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการทดลองครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า เกษตรกรสามารถเลี้ยงห่านแบบผสมผสานในแปลงไม้ผล เพื่อกำจัดหญ้าวัชพืช และได้ผลพลอยได้จากการจำหน่ายห่าน และห่านที่จะใช้เลี้ยงควรจะมีอายุตั้งแต่ 4 – 6 สัปดาห์ขึ้นไป ควรมีรั้วกันเพื่อป้องกันอันตราย และควบคุมห่านให้อยู่ในบริเวณที่จะเลี้ยง และบริเวณแปลงที่ปล่อยห่าน ควรมีหญ้าวัชพืชขึ้นไม่สูงมากนัก

5. กิตติกรรมประกาศ

คณะนักวิจัยขอขอบคุณฝ่ายวิจัย มูลนิธิโครงการหลวง ที่อนุมัติทุนสนับสนุนโครงการวิจัยนี้ และขอขอบคุณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ที่เอื้อเฟื้อสถานที่ และบุคลากรในการทดลอง

6. เอกสารอ้างอิง

วิทยา สุมาลย์ ฉายแสง ไผ่แก้ว วัชรินทร์ บุญภักดี และก่อเกียรติ ฉิมมาลี (2531) ผลของการใช้หญ้า รุซส์ดเลี้ยงห่านโดยเสริมอาหารชั้นที่มีระดับโปรตีนและพลังงานต่างกัน รายงานผลการวิจัย กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

วิทยา สุมาลย์ ทวีศักดิ์ ชื่นปรีชา และวัชรินทร์ บุญภักดี (2534) ผลของระดับโปรตีนและพลังงาน

ในอาหารสำหรับห่านที่ช่วงอายุต่างๆ รายงานผลการวิจัย กองอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์

ปฐม เล่าหะเกษตร (2531) การเลี้ยงห่าน สำนักพิมพ์รั้วเขียว กรุงเทพมหานคร 52 หน้า

อภิชัย รัตนวราหะ (2537) การเลี้ยงห่าน เค.ยู. บู้ค เซ็นเตอร์ กรุงเทพมหานคร 39 หน้า

ไอสถ นาคสกุล วรพงษ์ สุริยจันทร์าทอง พิไล กวีศรัยาศัย และเสาวคนธ์ วิจารณ์สถิต (2538) การใช้

ผักตบชวาแห้งระดับต่างๆในอาหารสำหรับเลี้ยงห่าน รายงานผลการวิจัย กองอาหารสัตว์

กรมปศุสัตว์

FAO (มปป) Geese for meat production ข้อมูลออนไลน์ –

www.fao.org/DOCREP/005/y4359eob.htm

N.S.W. Agriculture (2001) Geese raising Agfact., N.S.W. Agriculture.

ภาควิชา

กระทรวงการศึกษาดำเนินการ

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ดำเนินการทดลองในศูนย์

ห่านในแปลงทดลอง

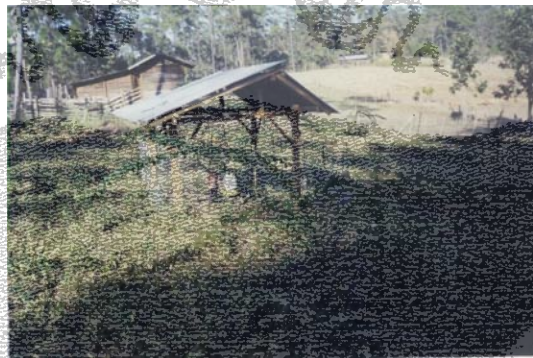

ห่านในคอกอนุบาล

ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
ดำเนินการทดลองในศูนย์

สภาพแปลงทดลองก่อน-หลัง ปล่อยห่าน

ห่านในแปลงทดลอง

โครงการหลวง